

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

VATAN HIMOYACHISIGA QO'YILADIGAN UMUMIY TALABLAR

Qodirov Samandar Bobir o'g'li

Farg'ona davlat universiteti

Harbiy ta'lim fakulteti 1-bosqich kursanti

Annotatsiya: Ushbu maqola bo'lg'usi vatan himoyachisiga qoyilgan umumiy va maxsus talablar haqida bayon etilgan. Vatan himoyachisini tayyorlash tizimini tuzish va uning samaradorligini oshirish uchun Vatan himoyasiga shaylik singari insonning murakkab sifatlaridan biri va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining maqsad va vazifalarini bilish muhim ahamiyatga egadir. Vatan himoyasiga shaylikning tuzilishida, odatda ma'naviy-axloqiy, ruhiy, harbiy-texnik va jismoniy tayyorgarlik kabi sifatlar ajratib ko'rsatiladi

Kalit so'zlar: Yoshlar, ta'lim tarbiya, omillar, jangchilar, ruhiy tayyorgarlik, harbiy faoliyat, jangovor vaziyat, vatanga muhabbat, dushmanga nafrat.

Vatan himoyachisini tayyorlash tizimini tuzish va uning samaradorligini oshirish uchun Vatan himoyasiga shaylik singari insonning murakkab sifatlaridan biri va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining maqsad va vazifalarini bilish muhim ahamiyatga egadir.

Vatan himoyasiga shaylikning tuzilishida, odatda ma'naviy-axloqiy, ruhiy, harbiy-texnik va jismoniy tayyorgarlik kabi sifatlar ajratib ko'rsatiladi.

Shunday bo'lsada, Vatan himoyasiga shaylik to'g'risidagi tasavvurlar bu sifatni barcha murakkab tomonlarini, uning butun xususiyatini ochib bermaydi. Bu shuni anglatadi, Vatanni o'z hayotini xavf ostiga qo'yib bo'lsada, himoya qilishga shaylikni rivojlantirishni, inson xarakterida alohida ijobiy sifatarni shakllantirish bilan almashtirib bo'lmaydi. Shuning uchun ham Vatan himoyasiga shaylikni ta'minlovchi butun o'quv tarbiya jarayonini yaratish uchun u to'g'risida yaxlit bir tasavvurga ega bo'lish kerak.

Mana shu munosabat bilan harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi tashkilotchilari umumiy pedagogika va psixologiya, shuningdek, harbiy pedagogika va psixologiya bo'yicha chuqur bilimlarga ega, bo'lishi zarur. Chunki, bu fanlarning ta'kidlashicha, Vatan himoyasiga shaylik, e'tiqod, tuyg'u, qa'tiy, mustahkam iroda, jismoniy chiniqqanlik va harbiy jihatdan tayyorlanganlik singari shaxsni butun bir sifatlari majmuasini namoyon qiladi. Bu sifatlarning barchasi bir-biri bilan uzviy bog'langan bo'lib, ular birgalikda Vatan himoyasiga shaylikning yaxlit bir tuzilishini hosil qiladi va bu insonning asosiy sifatlaridan biri bo'lib hisoblanadi.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

Harbiy faoliyatga shaylik ko'rsatkichlarini 2 guruhga bo'lish maqsadga muvofiqdir. Bu umumiy va maxsus talablardir.

Umumiy talablar -bu integrativ belgilar bo'lib, ular Vatan himoyasiga shaylikning shakllanganligini ifodalab beradi. Ular quyidagilardir:

-O'zbekiston Respublikasini himoya qilishga turg'un ishonch, o'quvchilar tomonidan o'z vatanparvarlik burchlarini chuqur anglash;

-O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatining tashqi va ichki siyosatiga, mamlakat mudofaasini va Qurolli Kuchlarini mustahkamlash bo'yicha olib borayotgan tadbirlarga ishonch;

O'quvchilarning yetakchi faoliyatlari o'qish, mehnat va sport bilan shug'ullanishlarining, vatanparvarlik yo'nalishida bo'lishi;

-O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safidagi ruhiy va jismoniy qiyinchiliklarni yengib o'tishga o'z-o'zini ongli ravishda tayyorlash;

Harbiy nizom talablari va komandirlarning buyruqlarini so'zsiz bajarishdagi qobiliyati, ularning Vatan topshirig'i deb qabul qilish, yurish-turishini boshqarish;

Harbiy intizom me'yorlari va talablarini har qanday sharoitda ham bajarishga shaylik;

Hayot uchun xavfli bo'lgan sharoitlarda ham qahramonlik namunalarini ko'rsata olishga shaylik.

Maxsus talablar vatan himoyasiga shaylikning alohida tomonlari yoki jihatlarga bog'liq bo'lib, bir necha guruhlariga bo'linadi.

Ma'naviy-axloqiy tayyorgarlikka bo'lgan maxsus talablar:

Vatanimiz mustaqilligining garovi bo'lgan Qurolli Kuchlarimiz harbiy qudrati har bir kishining mehnati bilan yaratilishi va uni yanada mustahkamlash uchun chuqur bilim, ko'nikma va malakalar, ijodiy faoliyat, intizomiylik va yuksak ish qobiliyati zarurligiga o'quvchilarning ishonchi;

O'zbek xalqining jangovar va mehnat an'analarini ruhan qabul qilish, Vatan himoya chisi bo'lgan ideallarning ularda bo'lishi;

O'quvchilarda ijtimoiy tuyg'ular bo'lishi (burch, mas'uliyat, vatanparvarlik, dushmanga nafrat, yuksak sezgirlik va boshqalar);

«Vatanparvarlik», «Vatan», «Ona yurt», «Harbiy burch», «Jasorat», «Qahramonlik», «Jasurlik», «Fidoyilik» kabi va boshqa tayanch tushunchalarning mazmunini chuqur anglashlar va boshqalardir.

Ruhiy tayyorgarlikka bo'lgan maxsus talablar:

Ruhiy bilish jarayonlarini (xotira, fikrlashning tezkorligi, tasavvur, har tomonlama qabul qilish), iroda sifatlarini (qati'yatlik, jasurlik, ruxiy turg'unlik, maqsadga intilganlik, bajaruvchanlik, intizom, qo'rqmaslik, Vatan uchun o'zini ham

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

fido etishga shaylik), ruhiy sifatlarni (Vatanga muhabbat, dushmanlarga nafrat va boshqalar), ijtimoiy ruhiy sifatlarni (jamoaga suyanish, o'rtoqlik, o'zaro hamkorlik, bir-biriga yordam), yuksak darajada rivojlanganligi;

Hozirgi zamon urushi xususiyatlarini, yangi qurollarni bilish, ulardan saqlanish malakalariga ega bo'lishi;

Haqiqiy jangovar vaziyatda uchrashi mumkin bo'lgan qiyinchilik va mashaqqatlarni ongli ravishda chuqur anglashi;

Harbiy faoliyat va jangovar jamoa sharoitlariga ko'nikish malakalariga ega bo'lish;

O'z yurish-turishini boshqara olish, ba'zi bir tuyg'ularni (qo'rquv, sarosima, o'zini yo'qotib qo'yish) so'ndira olish, boshqa bir tuyg'ularni esa (Vatanga muhabbat, burch, dushmanga nafrat) kuchaytira olish qobiliyatlarining bo'lishi;

ruhiy va jismoniy qiyinchiliklarni engib o'tish tajribasining borligi;

ruhiy sifatlarni bir faoliyat turidan ikkinchi bir faoliyat turiga o'tkaza olish imkoniyati va boshqalardir.

Harbiy- texnik tayyorgarlikka bo'lgan maxsus talablar:

Ilmiy-texnik taraqqiyot ahamiyati va uning harbiy ishga ta'sirini, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa doktrinasining mudofaa xususiyatini, zamonaviy jangovar texnika va qurollar tomonidan askarlarga qo'yilgan yuksak talablarni bilishlari;

Chaqiriqqa qadar boshlang'ich tayyorgarlik asoslaridan bilim, ko'nikma va malakalarning bo'lishi;

-O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining tuzilishi, qo'shin turlari haqidagi bilimlarga ega bo'lishi, texnika va qurollarga qiziqishi, biror bir harbiy mutaxassislikni egallash uchun zarur bilim va malakalarning borligi va bu bilimlarni boshqa bir harbiy mutaxassislikka o'tkaza olish imkoniyati;

Aniq bir harbiy amaliy faoliyat tajribasining borligi (avtomobil, mototsikl, traktorlarni boshqara olishi, o'qotar qurollardan foydalana olishi, parashyutdan sakrashi), harbiy qurollardan jangovar vaziyatda foydalanishda va vazifalarni bajarishda aniq harakat qilish malakalariga ega bo'lishi;

Umumtexnik ko'nikma va malakalarni harbiy texnik faoliyat vaziyatlariga o'tkaza olish qobiliyatining bo'lishi;

Jismoniy tayyorgarlikka bo'lgan maxsus talablar:

Vatanni himoya qilish vazifasini bajarish bilan bog'liq umumiy jismoniy sifatlar-kuch, tezlik, chaqqonlik va chidamlilikning rivojlanganligi;

Maxsus jismoniy sifatlarga ega bo'lish: ya'ni bosh aylanishiga, tog' kasalliklariga, issiq mintaqalardagi harakatlarga, chegaralangan suv iste'moliga,

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

maxsus jihozlar va asbob-anjomlar bilan harakat qilishga turg'un qobiliyatining bo'lishi;

Katta jismoniy yuk va zo'riqishlarni yenga olish imkoniyati va boshqalar.

Yuqorida keltirib o'tilgan Vatanni himoya qilishga shaylik ko'rsatkichlari o'quvchilarni shakllantirish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida vazifalar qo'yish uchun va ularni amalga oshirish uchun vositalar izlashda ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Yuqorida aytib o'tilganlardan xulosa qilish mumkinki, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining maqsadini biror-bir jumla bilan ifodalab bo'lmaydi. Bu tarbiya ishlarining ushbu yo'nalishini ko'p qirraligi va murakkabligidan dalolat beradi, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining maqsad va vazifalari, tarbiyaviy jarayonning asosiy yo'nalishlarini o'zida mujassamlashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. SH.Tilavoldiyevning " Harbiy vatanparvarlik asoslari" darsligi Farg'ona 2023 yil

2.Ta'lim to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasining Qonuni. -Toshkent.: O'zbekiston, 2020 yil 23 sentyabr. (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y.,

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi PF-60-son

4. Inson huquqlari Umumjahon Deklarasiyasi. BMTning O'zbekiston Respublikasidagi Vakolatxonasi. Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi.Toshkent.1998.